

Vergaderjaar 2008–2009

21 501-30

Raad voor Concurrentievermogen

Nr. 192

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 september 2008

Mede namens de minister voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bied ik u hierbij de geannoteerde agenda van de Raad voor Concurrentievermogen van 25 en 26 september a.s. aan, evenals de agenda van de Joint Space Council van 26 september a.s. In de bijlage vindt u een toelichting per onderwerp.

Tijdens het gedeelte over industrie en interne markt op 25 september worden raadsconclusies beoogd over duurzame inkoop, normalisatie en betere regelgeving. Daarnaast zal naar verwachting een resolutie over de strijd tegen namaak worden aangenomen. Ook zal van gedachten worden gewisseld over de Small Business Act, en het Actieplan duurzaam produceren en consumeren en duurzaam industriebeleid.

Tijdens het onderzoeksgedeelte van de Raad zijn raadsconclusies voorzien over nanowetenschap en nanotechnologie, loopbanen en mobiliteit van onderzoekers en samenwerking in onderzoek over neurodegeneratieve ziektes (o.a. de ziekte van Alzheimer). Daarnaast zal de Raad van gedachten wisselen over de mededeling gezamenlijk programmeren van onderzoek.

Onder het agendapunt «Diversen» zullen Commissie en voorzitterschap naar verwachting presentaties geven over de stand van zaken van de speelgoedrichtlijn, het Interne Markt scoreboard, de toekomst van de Europese onderzoeksruimte, de strategie voor marine en maritiem onderzoek, het juridische kader voor onderzoeksinfrastructuren, internationale onderzoekssamenwerking, het programma van eisen voor evaluatie voor de Europese Onderzoeksraad (ERC), de evaluatie van het ICT-programma van het Zesde Kaderprogramma, de inauguratie van het Europees Instituut voor Technologie (EIT), de trans-Atlantische economische dialoog en de impact van het energie- en klimaatpakket op de elektriciteitsprijzen.

En marge van de Raad komt de Joint Space Council bijeen. Doel van de bijeenkomst is het gezamenlijk met ESA-ministers (EU-27 + Noorwegen en

Zwitserland) vaststellen van het European Space Programme (ESP) in de vorm van een resolutie. Deze resolutie zal vervolgens naar verwachting worden bekrachtigd in de Raad. In deze brief wordt nader ingegaan op het gebruik van informatie uit grootschalige ruimtevaartprojecten (Galileo en GMES) voor defensiedoeleinden binnen de EU naar aanleiding van de motie Gesthuizen (TK 24 446, nr. 40).

Naar aanleiding van het fiche over de verordening Juridisch kader Europese onderzoeksinfrastructuren verzocht de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in haar brief van 12 september jl. aan de minister van OCW om in deze geannoteerde agenda nadere informatie te geven over de stand van zaken over de grootschalige Europese onderzoeksinfrastructuren, zo mogelijk aan de hand van de interim-rapportage van de Commissie Van Velzen. De minister van OCW zal u voorafgaand aan het Algemeen Overleg op 24 september a.s. in een afzonderlijke brief hierover uitgebreider informeren.

De minister van Economische Zaken,
M. J. A. van der Hoeven

• <i>Small Business Act</i>	Gedachtewisseling
• Actieplan Duurzaam produceren en consumeren en duurzaam industriebeleid • Duurzaam inkopen	• Gedachtenwisseling • Raadsconclusies
• Normalisatie	Raadsconclusies
• Betere regelgeving	Raadsconclusies
• Strijd tegen namaak	Gedachtewisseling en resolutie
• Europees Ruimtevaartbeleid/Joint Space Council	Resolutie
• Nanowetenschappen en nanotechnologie	Raadsconclusies
• Loopbanen en mobiliteit van onderzoekers	Raadsconclusies
• Gezamenlijk programmeren voor onderzoek	Gedachtewisseling
• Onderzoek neurodegeneratieve ziekten (met name Alzheimer)	Raadsconclusies
• Diversen: – Speelgoedrichtlijn – Scoreboard Interne Markt – Toekomst Europese Onderzoeksruimte – Europese strategie voor marine en maritieme onderzoek – Juridisch kader voor Europese onderzoeksinfrastructuren – Europese strategie voor internationale onderzoekssamenwerking – Programma van eisen voor de evaluatie van de Europese Onderzoeksraad (ERC) – Evaluatie van ICT-programma van 6de Kaderprogramma – Inauguratie van Europees Instituut voor Technologie (EIT) – Trans-Atlantische economische dialoog – Impact van het energie en klimaatpakket op de elektriciteitsprijzen	Informatie Commissie/Voorzitterschap

Small Business Act voor Europa

Gedachtewisseling

Tijdens de Raad zal van gedachten worden gewisseld over de Small Business Act (SBA). Eerder heeft de Raad ook al informeel over dit onderwerp gesproken tijdens de informele bijeenkomsten van 14–16 april jl. te Brdo en 17–19 juli jl. te Versailles (TK 2007–2008, 21 501-30, nr. 187 en nr. 190). Het voorzitterschap heeft aangekondigd tijdens de Raad in december te streven naar conclusies over de SBA.

Tijdens deze besprekingen bleek brede steun voor de integrale aanpak van de SBA. De SBA vormde een goed overzicht van de inzet die nodig was op Europees niveau om de groei van het MKB te versterken. Het is nu aan de Commissie en lidstaten om tot actie over te gaan. Veel lidstaten wezen tijdens de informele bijeenkomsten met name op het belang van subsidiariteit: de rol van de Commissie ligt met name op het terrein van de voltooiing van de interne markt en betere regelgeving.

Nederland zal reageren langs de lijnen zoals opgenomen in het BNC-fiche over de mededeling (TK 2007–2008, 22 112, nr. 666). Nederland steunt het doel en de integrale aanpak van de Commissie om het belang van onder-

nemerschap en MKB stevig in het beleid te verankeren om zo de groei en het concurrentievermogen te versterken. Het MKB is van groot belang voor economische groei en werkgelegenheid. Nederland heeft dan ook in het Beleidsprogramma 2007–2011 het belang van ondernemerschap en MKB stevig geagendeerd. De *Small Business Act* moet zich, zoals ook in het voorstel van de Commissie gebeurt, in hoofdzaak richten op die zaken waar echt sprake is van toegevoegde waarde van actie op Europees niveau. Deze toegevoegde waarde is met name te vinden bij het verbeteren van de werking van de interne markt en het vereenvoudigen van Europese wetgeving. Daarnaast heeft de Commissie een rol bij het versterken en verbreden van publieke/private financieringsinstrumenten voor onder andere risicokapitaal en garanties. De Commissie gaat in een aantal van haar suggesties aan de lidstaten te ver, door te gedetailleerd voor te stellen op welke wijze de knelpunten aangepakt dienen te worden. Dit doet geen recht aan de onderlinge verschillen in de lidstaten. Dit geldt bijvoorbeeld sterk voor het beter betrekken en beter informeren van het MKB bij wetgeving en de suggesties voor het stimuleren van ondernemerschap, zoals de aanpak van ondernemerschap in het onderwijs. Ook de aanbeveling van de Commissie om nationaal instrumenten te ontwikkelen voor een financieringsbehoefte tot €1 mln is volgens Nederland te gedetailleerd.

Actieplan Duurzame Consumptie, Productie en Duurzaam Industriebeleid

Gedachtewisseling

De Raad zal van gedachten wisselen over het Actieplan Duurzame Consumptie, Productie en Duurzaam Industriebeleid dat de Commissie op 16 juli jl. heeft gepresenteerd. Allereerst zal van gedachten worden gewisseld over de raadsconclusies die gaan over het gehele Actieplan. Deze raadsconclusies zullen worden vastgesteld door de Milieuraad op 20 en 21 oktober 2008. Ten tweede wordt beoogd raadsconclusies aan te nemen over een deel van het Actieplan, te weten duurzaam inkopen. Dit naar aanleiding van de Mededeling inzake Overheidsopdrachten voor een beter milieu.

Het Actieplan Duurzame Consumptie, Productie en Duurzaam Industriebeleid geeft de integrale strategie aan waarmee de Commissie vorm wil geven aan het verder verduurzamen van consumptie en productie en het omzetten van uitdagingen op het gebied van klimaat en milieu in economische kansen. Kern van het Actieplan is een dynamisch raamwerk dat moet leiden tot stimulering van een energie- en milieuefficiëntere productie (aanbodzijde) en bewustmaking van een energie- en milieuvriendelijkere consumptie (vraagzijde). Via het toepassen en regelmatig aanscherpen van minimumeisen en benchmarks voor de meest relevante milieuaspecten van energieverbruikende engerelateerde producten ontstaat er een continu proces van productverbetering (de zgn. «Top-runner»-aanpak.) Het Actieplan omvat de aankondiging van een breed scala aan acties en initiatieven. Het betreft met name de herziening van bestaande verordeningen inzake Ecolabel¹ en EMAS² en de Richtlijn Ecodesign³.

Naar verwachting zal de Raad het Actieplan verwelkomen en aangeven dat het aanpakken van niet-duurzame consumptie- en productiepatronen van belang is voor duurzame ontwikkeling en het Europese concurrentievermogen. In de conceptraadsconclusies wordt het voorstel van de Commissie om het toepassingsgebied van de richtlijn Eco-design uit te breiden van energieverbruikende naar energiegerelateerde producten (zoals raamkozijnen en isolatiematerialen) verwelkomd. In de conceptraadsconclusies worden lidstaten opgeroepen randvoorwaarden te creëren die het bedrijfsleven de ruimte geven voor duurzame ontwikke-

¹ Met als Nederlandse equivalent Milieukeur.

² Milieumanagementsysteem. EMAS = Eco-Management and Audit Scheme.

³ Kaderrichtlijn op basis waarvan milieu- en energie-eisen aan ontwerp van energieverbruikende apparaten worden gesteld.

ling, innovatie en productie. Het Europese energielabel, fiscale maatregelen en duurzaam inkopen kunnen daar ondersteunend bij zijn. De Raad zal ook naar verwachting aandacht hebben voor de bevordering van een internationaal gelijk speelveld (in het licht van de klimaat- en energieambities van de EU).

Nederland steunt de conceptraadsconclusies die bevestigen dat het Actieplan een belangrijke en noodzakelijke stap is voor het beter in balans brengen van economie en ecologie. Het Actieplan moet een essentiële bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen voor zowel de Europese Strategie Duurzame Ontwikkeling alsmede de Lissabon Strategie. Nederland verwelkomt de ontwikkeling van een dynamisch raamwerk. Met de voorgestelde uitbreiding van de Richtlijn Ecodesign is volgens Nederland sprake van een evenwichtig voorstel, hoewel een meer sluitende definitie van «energiegerelateerde producten» in dit verband wenselijk is.

Het in het Actieplan voorgestelde gecoördineerde samenspel tussen afzonderlijke elementen is in de ogen van Nederland belangrijk. Nederland vindt het in die context van belang dat synergiemogelijkheden worden benut tussen dit Actieplan en andere communautaire programma's, zoals IPPC (Geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging), REACH (Registratie, Evaluatie en Autorisatie van Chemische stoffen) en relevante Europese innovatie- en technologieprogramma's. Met het oog op het gelijke speelveld vraagt Nederland ten slotte aandacht voor handhavingaspecten van de verschillende voorstellen, waarbij zowel handhaving binnen de Europese markt als aan de Europese buitengrenzen een rol speelt. Nederland zal zich ervoor inzetten dat deze elementen een plaats krijgen binnen de uiteindelijke Raadsconclusies.

Duurzaam inkopen

Raadsconclusies

De mededeling «Duurzaam Inkopen» is onderdeel van het Actieplan «Duurzame Consumptie, Productie en Duurzaam Industriebeleid». Net als bij het Nederlandse beleid voor duurzaam inkopen is het voorstel ingegeven door de inzet van de omvangrijke overheidsvraag om producten en diensten duurzamer te maken door de hele keten. Hiertoe wil de Commissie EU-brede inkoopcriteria m.b.t. duurzaamheid opstellen. Voor tien productgroepen zijn al criteria opgesteld. Nieuwe productgroepen zijn voorzien. Bij het opstellen van de criteria wil de Commissie samenwerken met lidstaten en belanghebbenden.

In de conceptraadsconclusies wordt de intentie van de Commissie verwelkomd om op het gebied van duurzaam inkopen gemeenschappelijke, vrijwillige duurzaamheidscriteria op te stellen die toegepast worden bij het aanbestedingsproces. Ook verwelkomen de conceptconclusies de criteria die reeds voor tien prioriteitsgebieden zijn vastgesteld. Het gebruik van die criteria zorgt voor een stimulans in de groei van duurzaam geproduceerde producten en diensten. De Raad zal naar verwachting het streefdoel verwelkomen om in 2010 per lidstaat voor 50% «groen» aan te besteden waar het gaat om de productgroepen waarvoor criteria zijn opgesteld.

Nederland steunt de conceptraadsconclusies over de mededeling over duurzaam inkopen. Van essentieel belang voor Nederland is de mogelijkheid om ambitieuzere criteria toe te passen dan de gemeenschappelijke criteria, bijvoorbeeld omdat het niveau van duurzaamheid van (het nationale deel van) de markt verder is ontwikkeld. Nederland richt zich daarbij op zo ambitieus mogelijke criteria, vanuit de gedachte dat de markt het

beste wordt beïnvloed door de lat zo hoog mogelijk te leggen (mits er voldoende aanbod voor de duurzame vraag resteert). De mededeling biedt deze ruimte. Ten slotte heeft Nederland de Commissie verzocht een uniforme consultatieprocedure te ontwikkelen voor het opstellen van gemeenschappelijke duurzaamheidscriteria, waarbij als uitgangspunt wordt gehanteerd dat de lidstaten in een vroeg stadium betrokken worden.

Versterking van Europese normalisatie in kader van Europese innovatiestrategie

Raadsconclusies

De Raad beoogt conclusies aan te nemen naar aanleiding van de mededeling van de Commissie over de versterking van Europese normalisatie in het kader van de Europese innovatiestrategie. De Raad van december 2006 heeft de Commissie om voorstellen gevraagd. De Commissie doet haar voorstellen in deze mededeling. De Commissie noemt in haar mededeling een aantal punten die van belang zijn voor het normalisatiebeleid van de EU, zoals aandacht voor de ontwikkeling van normen voor de wereldmarkt, de integratie van nieuwe kennis in normen, de toegang van alle betrokken partijen – in het bijzonder het MKB – tot normalisatie en de relatie tussen normen en intellectuele eigendomsrechten.

De Raad geeft in de conceptconclusies in globale termen steun aan de door de Commissie voorgestelde maatregelen. In de aanbevelingen aan de lidstaten is nadrukkelijk als uitgangspunt genomen dat eigen belang en verantwoordelijkheid bij de marktpartijen ligt en langs die lijn is geen zware interveniërende rol voor de overheid weggelegd. In de conclusies worden de lidstaten onder andere aangemoedigd om normalisatie een plaats te geven in het onderwijs, en om de deelname aan en behartiging van belangen in normalisatie van werknemers, consumenten, NGO's en vooral MKB te bevorderen.

Nederland verwelkomt en stemt in met de raadsconclusies op het terrein van normalisatie en innovatie. Dat de aanbevelingen aan lidstaten in de raadsconclusies uitgaan van het eigen belang en de verantwoordelijkheid van marktpartijen is in overeenstemming met het Nederlandse beleid. De aanbevelingen in de raadsconclusies gaan op punten minder ver dan de mededeling. Dit geeft meer ruimte voor nationale invulling. De punten in de mededeling en de raadsconclusies sluiten voor een groot deel aan bij de Nederlandse inzet ten aanzien van normalisatie. Zo wordt ook in Nederland gekeken naar de deelname van «zwakke» marktpartijen aan normalisatie.

Betere Regelgeving

Raadsconclusies

De Raad zal concept raadsconclusies aannemen over het integrale programma Betere Regelgeving van de Commissie. De conceptconclusies hebben als voornaamste doel de stand van zaken van het integrale programma te herbevestigen, in het bijzonder wat betreft het zetten van nieuwe en grotere stappen te zetten om in 2012 een tastbare administratieve lastenvermindering voor bedrijven van 25% te bereiken. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het verbeteren van de toegang tot recht.

De conceptconclusies onderstrepen het economische belang van het programma als onderdeel van de Lissabon Strategie. Er wordt aangegeven dat er al stappen zijn gezet door zowel de lidstaten als de Europese Unie; in dit kader wordt de *Small Business Act* verwelkomd. De gezamenlijke inspanningen moeten echter onverminderd doorgaan, met de High

Level Group onder leiding van de heer Stoiber als een belangrijke succesfactor voor het actieprogramma ter vermindering van de administratieve lasten voor het bedrijfsleven. Tevens nodigen de raadsconclusies uit tot een systematisch gebruik van *impact assessments* bij substantiële amendementen van de Raad naast een vaste verankering van de ex-ante toetsing in het wetgevingsproces van de EU.

Nederland kan de concepraadsconclusies ondersteunen. Wel zal Nederland ten aanzien van het actieprogramma administratieve lasten nadrukkelijk wijzen op het belang dat uit de Europese nulmeting van administratieve lasten voor bedrijven (in afrondende fase) concrete reductievoorstellen voortvloeien die nationaal zowel op de kortere als op de langere termijn merkbare reducties van 25% voor bedrijven teweeg brengen. Voor Nederland zouden dit met name voorstellen moeten zijn op de terreinen van BTW, jaarrekeningen, arbo, aanbesteden, voedselveiligheid, statistieken (Intrastat), financiële diensten, milieu en landbouw. In het kader hiervan blijft het van belang om het actieprogramma van administratieve lasten voor bedrijven te koppelen aan een gedegen monitoringstelsel van het gerealiseerde jaarlijkse netto reductiepercentage per prioritair terrein om te bezien of voorstellen daadwerkelijk leiden tot reducties.

Nederland onderschrijft de integrale MKB-aanpak en doelstellingen van de *Small Business Act*. Het is van belang dat ook ambitieuze en concrete acties worden verbonden aan het «denk eerst klein» principe. Onder meer door op Europees niveau een sterkere MKB-test in impact assessments op te nemen, door het MKB als specifieke stakeholder vroegtijdig te betrekken bij nieuwe Europese regelgeving en door het benoemen van terreinen waar een lichter regime (of een vrijstelling) voor het MKB kan gelden. Hierbij kan worden gedacht aan jaarrekeningen, statistieken, etikettering en arbo.

Nederland is ten slotte van mening dat *impact assessments* een meer operationeel instrument kunnen worden voor de Europese politieke besluitvorming door ze te voorzien van een beknopte oplegnotitie met de belangrijkste uitkomsten, zoals de verwachte kosten en baten van de verschillende opties en bijbehorende netto-effecten. Nederland spreekt de hoop uit dat dit door middel van de herziene richtsnoeren van de Commissie in de praktijk meer zal gebeuren.

Europees plan ter bestrijding van namaak en piraterij

Presentatie Commissie en Resolutie

De Raad zal van gedachten wisselen over de strijd tegen namaak en piraterij. De Commissie zal allereerst een presentatie geven over de mededeling industriële eigendomsrechten Strategie (TK 22 112, nr. 671), die op 16 juli 2008 is verschenen. Vervolgens zal de Commissie een presentatie geven over de voortgang van de uitvoering van het Actieplan 2005–2008 inzake douaneactiviteiten ter bestrijding van namaak en piraterij. Tenslotte zal de Raad raadsconclusies aannemen over de resolutie ten aanzien van het Europees plan ter bestrijding van namaak en piraterij.

De Commissie zal een presentatie geven over de mededeling industriële eigendomsrechten Strategie. Deze mededeling bevat een aantal voorstellen om het bestaande systeem van industriële eigendomsrechten te verbeteren. Industriële eigendomsrechten vervullen een belangrijke rol bij de ontwikkeling van de Europese kenniseconomie. In dit kader hanteert de Commissie vier uitgangspunten, te weten: kwaliteit, betaalbaarheid, consistentie en evenwichtigheid. In de uitwerking sluit de Commissie aan bij reeds in gang gezette communautaire initiatieven (zoals het Gemeenschapsoctrooi en een communautaire rechtspraak, aanbevelingen met

betrekking tot kennisoverdracht), bij mondiale ontwikkelingen, en bij de discussies die in het verband van WIPO (*World Intellectual Property Organisation*) worden gevoerd over de rol van de industriële eigendomsrechten in ontwikkelingslanden. Nederland verwelkomt de mededeling en deelt met de Commissie de mening dat een sterk stelsel van industriële eigendomsrechten van groot belang is voor de kenniseconomie. In gang gezette initiatieven, zoals totstandkoming van een Gemeenschapsoctrooi, moeten daarom worden doorgezet. Voor het vormen van een definitief standpunt moet worden afgewacht hoe de Commissie deze aangekondigde voorstellen verder wil vormgeven en zal uitvoeren.

De Commissie zal daarnaast een toelichting geven op de voortgangsrapportage van de tenuitvoerlegging van het Actieplan 2005–2008 inzake douaneactiviteiten ter bestrijding van namaak en piraterij. In algemene zin zijn de uitvoering van de Verordening namaak (1383/2003) en van de activiteiten in het bedoelde Actieplan een succesvol antwoord op de handel in nagemaakte goederen. Niettemin vormen de groeiende diversiteit van door de douane inbeslaggenomen goederen en nieuwe trends, zoals de invoer van kleine zendingen via internetverkopen aanwijzingen, dat alle betrokkenen alert moeten blijven ten aanzien van dergelijke nieuwe ontwikkelingen.

In het Europees plan ter bestrijding van namaak en piraterij, dat naar aanleiding en op basis van de hiervoor genoemde Mededeling is opgesteld, stelt het Voorzitterschap dat er een toename is van het verschijnsel van namaak en piraterij (oftewel schendingen van intellectuele eigendomsrechten), in het bijzonder in een gemondialiseerde economie. Dit vormt een risico voor het concurrentievermogen van de EU, en voor bedrijven, producenten en consumenten binnen de EU. Ook vormt dit een risico voor de gezondheid en de veiligheid van burgers. Daarnaast is de bescherming van intellectuele eigendomsrechten belangrijk voor o.a. de benutting van onderzoek en de vernieuwing en oprichting van Europese ondernemingen (met name het MKB). Gelet hierop is het noodzakelijk om alle betrokken partijen te mobiliseren om de doeltreffendheid van instrumenten ter bestrijding van namaak en piraterij op de interne markt te versterken en om de bescherming van intellectuele eigendomsrechten op internationaal niveau verder te ontwikkelen. Om namaak en piraterij doeltreffend te bestrijden is volgens de Commissie niet alleen wetgeving nodig, maar ook aanvullende niet-wetgevende maatregelen. Het Europees plan ter bestrijding van namaak en piraterij richt zich op deze laatste maatregelen. In het plan worden lidstaten en/of Commissie uitgenodigd beleidslijnen uit te zetten c.q. maatregelen te treffen ter bestrijding van namaak en piraterij. Het betreft hier o.a. de oprichting van een Europees waarnemingscentrum ter vergaring en evaluatie van gegevens, het informeren van betrokken partijen en uitwisseling van relevante gegevens, de bewustwording van betrokken partijen waaronder consumenten, het opstellen van een douaneplan 2009–2012 in het kader van informatie-uitwisseling, het opstellen van voorstellen voor samenwerking publiek-private partijen en het actief bijdragen aan de bescherming van intellectuele eigendomsrechten in overeenkomsten en verdragen.

Nederland deelt de mening dat inbreuken op intellectuele eigendomsrechten schade toebrengen aan handel en economie en ook een gevaar voor de veiligheid en de volksgezondheid kunnen opleveren. Effectief optreden tegen grootschalige inbreuken op intellectuele eigendomsrechten is daarom geboden. Nederland verwelkomt het Europees plan ter bestrijding van namaak en piraterij. Verbeteren van het verzamelen, uitwisselen en verspreiden van informatie is essentieel voor een effectieve bestrijding. Dat geldt ook voor het opzetten van bewustmakingscampagnes, wat een taak is die de rechthebbenden op dit terrein in eerste

instantie zelf al hebben en waarbij de overheid behulpzaam kan zijn. Ook staat Nederland positief tegenover samenwerking tussen Commissie en lidstaten, tussen verschillende nationale overheden in de lidstaten en tussen de publieke en private sector, waarbij de Commissie een belangrijke coördinerende rol kan spelen. Ten slotte verdient een internationale ontwikkeling als ACTA (Anti-Counterfeiting Trade Agreement), in aanvulling op de reeds voorhanden zijnde verdragen, richtlijnen en nationale wetgeving, aanmoediging.

Nederland kan instemmen met de resolutie. Nederland plaatst wel de volgende kanttekeningen:

- Ten aanzien van het plan over oprichting van een Europees waarnemingscentrum moet eerst worden gezien of hiervoor geen bestaande structuren (Interpol, douane, enz.) kunnen worden aangewend dan wel dat hiermee kan worden samengewerkt. Voorkomen moet worden dat er dubbel werk wordt gedaan.
- Het geniet de voorkeur dat er in het Europees plan ter bestrijding van namaak en piraterij niet vooruit wordt gelopen op verplichtingen die mogelijk uit ACTA zullen voortvloeien. Er wordt nog onderhandeld over ACTA (TK 21 501-30, nr. 189).

Europees Ruimtevaartbeleid/Joint Space Council

Resolutie van de Joint Space Council

De *Joint Space Council* (JSC) wordt verzocht in te stemmen met de resolutie over het Europees Ruimtevaartbeleid (*European Space Policy*, ESP). De JSC is een gezamenlijke bijeenkomst van de Raad voor Concurrentievermogen en ESA-Ministerraad (Ministers van de EU-27 en die van Noorwegen en Zwitserland). Aangezien het ruimtevaartbeleid gezamenlijk wordt uitgewerkt met de ESA (*European Space Agency*) is hiervoor een resolutie van de JSC opgesteld. De samenwerking tussen de EU en ESA op het gebied van het ruimtevaartbeleid begon met het zogenaamde *Framework Agreement* op 7 oktober 2003. Deze versterkte samenwerking heeft geleid tot het formuleren van een Europees ruimtevaartbeleid, dat op 22 mei 2007 door middel van een resolutie is aangenomen. Daarin werd opgeroepen het beleid verder te ontwikkelen en te concretiseren. Voorliggende resolutie is een vervolgstap hierop.

De bijeenkomst van de JSC vindt plaats en marge van de Raad op 26 september a.s. De resolutie beoogt de verdere implementatie van het Europese ruimtevaartbeleid (ESP), zoals dat met de vorige resolutie van de JSC is aangenomen op 22 mei 2007.

De preambule van de resolutie memoreert de bereikte resultaten in de afgelopen jaren en refereert aan de opgebouwde excellente capaciteiten op het gebied van ruimtevaart in Europa. Vervolgens wordt de Europese visie op ruimtevaart gepresenteerd. Deze gemeenschappelijke visie van de EU, ESA en hun 29 lidstaten roept op tot de verdere implementatie van een Europees ruimtevaartprogramma voor onderzoek en operationele toepassingen. Deze visie gaat uit van een toenemende verantwoordelijkheid van de EU voor ruimtevaartzaken en stelt dat de EU samen met ESA en hun respectievelijke lidstaten de rol van mondiale ruimtemogendheid blijft spelen en verder moet uitbouwen.

Om dit te bereiken zijn nadere acties in de resolutie opgenomen, waaronder de ontwikkeling van EU instrumenten om langlopende EU investeringen in ruimtevaartprogramma's te faciliteren. Daarnaast herbevestigt de resolutie de huidige Europese prioriteiten van Galileo en GMES (Global Monitoring for Environment and Security) en identificeert zij vier nieuwe prioriteiten die vooral invulling moeten geven aan de maatschappelijke rol van ruimtevaart in Europa:

- gebruik van satellietgegevens voor het monitoren van het klimaat;
- bijdrage die de ruimtevaart kan leveren aan de Lissabon agenda;
- gebruik van ruimtecapaciteit voor de veiligheid van Europese burgers en de ontwikkeling van een monitoringcapaciteit voor ruimte-infrastructuur;
- doorontwikkeling van succesvolle Europese bijdragen aan wetenschap en exploratie van de ruimte.

Het Frans EU-voorzitterschap heeft ook nog een informele ministeriële bijeenkomst georganiseerd in de Europese Spaceport in Kourou (Frans Guyana) op 21 en 22 juli jl. waar deze elementen zijn besproken in informele setting.

De EU heeft in de afgelopen jaren direct geïnvesteerd in ruimtevaart, met name in de Galileo en GMES programma's. Daarnaast is er voor het eerst een specifiek onderzoeksprogramma voor ruimtevaart met een eigen budget binnen het EU Zevende Kaderprogramma.

Nederland heeft als huidige voorzitter van de ESA Raad meegewerkt aan het opstellen van de resolutie. In het onlangs hernieuwde Nederlandse ruimtevaartbeleid (TK 24 446, nr. 37) is aangegeven dat het Europese ruimtevaartbeleid leidend is voor de nationale inspanningen. Nederland sluit zich aan bij de Europese visie en zal op basis van de nationale excellenties bijdragen aan het verwezenlijken van de Europese doelstellingen. Operationele ruimtecapaciteiten zoals Galileo en GMES (*Global Monitoring for Environment and Security*) kunnen in de toekomst door nationale en Europese overheden gebruikt worden ter ondersteuning van hun beleid en de uitvoering daarvan op het gebied van milieu en (civiele) veiligheid. Zoals verwoord in de resolutie van 22 mei 2007 en in het onlangs hernieuwde Nederlandse ruimtevaartbeleid is militair gebruik van deze systemen alleen toegestaan zolang geen afbreuk wordt gedaan aan het beginsel dat beide systemen civiele systemen zijn onder civiel toezicht. Eventueel gebruik voor defensiedoeleinden zal dan ook aan deze voorwaarde moeten voldoen. Nederland kan instemmen met de voorliggende Resolutie.

Gedragscode voor nanowetenschappen en nanotechnologie

Raadsconclusies

De Raad zal conclusies aannemen over verantwoord onderzoek op het terrein van nanowetenschappen en nanotechnologie. Deze conclusies zijn met name gebaseerd op de aanbeveling van de Commissie van 7 februari jl. over een gedragscode voor belanghebbenden op het terrein van nano-onderzoek.

De gedragscode bevat richtlijnen voor een verantwoorde en open aanpak van nano-onderzoek, complementair aan bestaande regelgeving. Het gaat daarbij onder andere om openheid (transparantie en delen van informatie) en duurzaamheid; verder mag van nano-onderzoek geen dreiging voor mens en milieu uitgaan. Daarnaast moet nano-onderzoek voldoen aan het hoogste niveau van wetenschappelijke integriteit, dat is vastgelegd in de zogenaamde *Good Laboratory Practices*.

De Raad benadrukt in de conceptconclusies dat nano-onderzoek potentieel van groot belang is voor vele toepassingsterreinen zoals de gezondheidszorg, ict, materialen, fabricageprocessen, instrumentatie, energie, milieu, veiligheid en ruimte. Nano-onderzoek is daarmee van groot belang voor het versterken van het Europese concurrentievermogen, alsmede voor het welzijn van de burger. Tegelijkertijd constateert de Raad dat een veilige en verantwoorde ontwikkeling essentieel is en dat synergie en

samenwerking tussen alle belangrijke belanghebbenden, lidstaten en Commissie noodzakelijk is. De Raad onderstreept dan ook de richtlijnen zoals opgenomen in de gedragscode. In de conceptconclusies wordt de Commissie uitgenodigd om in 2010 de gedragscode, in samenspraak met belanghebbenden, lidstaten en het EP, hernieuwd te beoordelen en deze zo nodig bij te stellen.

Nederland heeft een vooraanstaande positie op het gebied van nanowetenschappen en nanotechnologie. Nanotechnologie is in Nederland een nationale onderzoeksprioriteit en zowel Nederlandse kennisinstellingen als bedrijven zijn intensief betrokken bij R&D-activiteiten op dit gebied. Nederland ziet grote schaalvoordelen in samenwerking op Europees niveau. Nanotechnologie is sterk in opkomst en mondiaal wordt er uitgebreid onderzoek naar verricht. Met het oog op het behouden van onze goede positie op dit onderzoeksgebied, is begin juli 2008 het Actieplan nanotechnologie uitgebracht (Kamerstuk 29 338, nr. 75). Nederland zal in Europa, in lijn met het actieplan, pleiten voor een evenwichtige en verantwoorde ontwikkeling van nanotechnologie, met ruime aandacht voor risico's voor gezondheid en milieu. In de binnenkort uit te brengen Strategische Research Agenda van het Nederlands Nanotechnologie Initiatief wordt een specifieke onderzoekslijn gewijd aan de risico's van nanotechnologie.

Op aandringen van diverse lidstaten, waaronder Nederland, worden de mogelijkheden onderzocht om de regulering van nanotoepassingen van stoffen onder te brengen bij REACH.

Europees partnerschap voor onderzoekers

Raadsconclusies

De Raad zal conclusies aannemen in reactie op de mededeling «Betere onderzoeksloopbanen en meer mobiliteit: een Europees partnerschap voor onderzoekers» van 23 mei jl. (TK 2007–2008, 22 112, nr. 662). Deze mededeling is één van de onderdelen van het pakket van voorstellen gericht op de realisering van de Europese Onderzoeksruimte, die de Commissie op basis van het consultatieproces over het in 2007 verschenen Groenboek heeft aangekondigd.

De Commissie stelt in de mededeling een partnerschap voor ten behoeve van onderzoekers met als doel de inspanningen van individuele lidstaten te intensiveren en op elkaar af te stemmen. Er worden gezamenlijke doelen geformuleerd, maar de lidstaten zullen middels nationale actieplannen eigen prioriteiten kunnen aanbrengen. De EU moet zo een aantrekkelijkere plaats voor onderzoekers worden. Daarnaast moet de mobiliteit van onderzoekers tussen landen, instellingen en tussen de academische en de private sector worden verbeterd. De inzet van de Commissie is om voor het einde van 2010 snelle, meetbare vooruitgang te bereiken op de vier punten, namelijk: 1) systematische openstelling van rekrutering voor alle Europese onderzoekers; 2) voldoen aan de behoeften inzake sociale zekerheid en pensioen van mobiele onderzoekers; 3) bieden van eerlijke arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden zoals verbeterde contractvoorwaarden, salarissen en kansen voor loopbaanontwikkeling; en 4) zorg dragen dat onderzoekers over de juiste opleiding en vaardigheden beschikken om kennis in resultaten om te zetten. Bij het vierde punt behoort ook het versterken van de banden tussen universiteiten en industrie. De Commissie vraagt de lidstaten begin 2009 nationale actieplannen op deze gebieden aan te nemen en dringt aan op hernieuwde inspanningen voor bestaande initiatieven zoals het Europese Handvest voor Onderzoekers en de Gedragscode voor de Rekrutering van Onderzoekers.

In de Raadsconclusies wordt het belang van dit thema bevestigd in de context van het Lissabonproces en het streven naar een Europese onderzoeksruimte, en daarmee tevens van ondersteunend beleid op dit gebied van de EU en de lidstaten. Hoewel beide al de nodige inspanningen leveren om de werkomstandigheden en mobiliteit van jonge onderzoekers te verbeteren, wordt ook onderkend dat het nodig is de voortgang hierin te versnellen. Daarbij dient ook de verbinding te worden gelegd met de modernisering van het hoger onderwijs, zoals deze in het Bolognaproces wordt vormgegeven. De Raad kan de algemene doelstellingen van de Commissie ondersteunen. Het algemene doel voor het partnerschap is het vergroten van de samenhang tussen het beleid van de Commissie en de lidstaten, gericht op het verbeteren van de beroepsituatie van Europese onderzoekers en het vergroten van hun mobiliteit. Daarbij wordt erkend dat kennisinstellingen op het gebied van loopbaanbeleid autonoom zijn. Door de versterking van mobiliteit van onderzoekers in te passen in het bredere Ljubljana-proces gericht op de realisering van de Europese onderzoeksruimte, zou eerder concrete voortgang geboekt moeten worden. Dit zou onder meer kunnen door bestaande Europese wetgeving beter toe te passen, en in te voeren, bijvoorbeeld op het gebied van sociale zekerheid en de toelating van onderzoekers uit derdelanden. Lidstaten worden opgeroepen om nationale doelstellingen te formuleren in overleg met de belanghebbenden en dit ook in de Nationale Hervormingsprogramma's (2008–2010) op te nemen. Verder zullen er door lidstaten en Commissie geschikte indicatoren moeten worden ontwikkeld en zal er optimaal gebruik moeten worden gemaakt van hulpmiddelen zoals het Euraxess-informatiesysteem. Een aantal prioriteiten, zoals op het gebied van pensioenen, zal nog nader bestudeerd moeten worden.

Nederland onderschrijft de noodzaak op Europees niveau aandacht te geven aan het realiseren van een open arbeidsmarkt voor onderzoekers, met goede loopbaanvooruitzichten. Tevens ondersteunt Nederland de analyse in de mededeling en de vier gekozen onderwerpen. Nederland acht het van belang dat bij de rapportage wordt aangesloten bij de nationale hervormingsplannen. Daarnaast acht Nederland het van belang dat de maatregelen reeds enige tijd zijn geïmplementeerd alvorens deze aan evaluatie worden onderworpen. Dit om te voorkomen dat een «stapeling» van beleid plaatsvindt.

Gezamenlijk Programmeren voor onderzoek

Gedachtewisseling

De Commissie zal een presentatie geven van de mededeling over gezamenlijk programmeren, die op 17 juli jl. is verschenen. Er zal een eerste oriënterend debat plaatsvinden. Raadsconclusies zijn voorzien in december.

Deze Commissiemededeling is één van de vervolgacties op het groenboek Europese onderzoeksruimte uit april 2007. Onder gezamenlijk programmeren verstaat de Commissie samenwerking tussen lidstaten in het definiëren, ontwikkelen en implementeren van gezamenlijke strategische onderzoekagenda's die betrekking hebben op grote maatschappelijke uitdagingen. Dit op basis van vrijwilligheid en in variabele samenstelling afhankelijk van interesse in een onderwerp. Het kan zowel betrekking hebben op samenwerking tussen lidstaten of regio's op basis van bestaande nationale programma's als het ontwikkelen van geheel nieuwe programma's. Momenteel wordt 15% van de publieke onderzoeksbudgetten van de lidstaten gecoördineerd op Europees niveau, hetgeen naar het oordeel van de Commissie te laag en daarnaast te gefragmenteerd is in een tijdperk van toenemende globalisering. De Commissie beoogt dit

percentage te verhogen om op lange termijn de concurrentie te kunnen blijven aangaan met de VS en Japan, maar ook ten opzichte van opkomende grootmachten als India en China.

Nederland zal reageren langs de lijnen zoals opgenomen in het BNC-fiche over de mededeling (TK 2007–2008, 22 112, nr. 671). Nederland staat positief tegenover de grondgedachte van het streven naar meer coördinatie tussen nationale onderzoeksprogramma's en de verbinding tussen de Europese onderzoeksruimte en maatschappelijke vraagstukken. Ook binnen Nederland is immers door het opzetten van de maatschappelijke innovatieprogramma's (MIA) gestart met het leggen van een verbinding tussen het benutten/uitbouwen van maatschappelijke en innovatieve sterktes en het oplossen van maatschappelijke problemen. Met verschillende Nederlandse spelers wordt inmiddels informeel verkend op welke manier Nederland een actieve rol zou kunnen spelen in het keuzeproses om maatschappelijke gebieden te identificeren die zich lenen voor gezamenlijk programmeren. Voordeel van een leidende rol is dat een grotere invloed kan worden uitgeoefend op de internationale onderzoeksagenda rondom een thema, waarbij de Nederlandse positie verder versterkt kan worden.

Nederland heeft nog wel enkele kanttekeningen bij de mededeling. Ten eerste is Nederland van mening dat bedrijfsleven eveneens betrokken dient te zijn bij gezamenlijk programmeren. De rol van het bedrijfsleven valt nu nog grotendeels buiten het bereik van de Mededeling. Nederland vindt dat overheid, kennisinstellingen én bedrijfsleven moeten samenwerken bij vraaggedreven verbindingen tussen kennisaanbod en -vraag. Daarnaast is het van belang dat ervaringen met bestaande initiatieven worden meegenomen. De op publieke financiering gerichte instrumenten ERA-netten en artikel 169-initiatieven hebben een bewezen waarde voor afstemming van nationale onderzoeksprogramma's. Gezamenlijk programmeren kan de effectiviteit van deze instrumenten versterken. Nederland waakt ervoor dat het niet volledig in de plaats van dergelijke instrumenten komt. Ten slotte verdienen in sommige gevallen andere coördinatie-mechanismen als bilaterale samenwerking de voorkeur. Gezamenlijk programmeren moet hiervoor de ruimte laten.

Onderzoek neurodegeneratieve ziekten (met name Alzheimer)

Raadsconclusies

De Raad zal conclusies aannemen die oproepen tot gezamenlijke actie van lidstaten voor onderzoek naar het aanpakken van neurodegeneratieve ziekten en in het bijzonder de ziekte Alzheimer.

Tijdens de informele Raad in Versailles van 16 tot 18 juli is door het voorzitterschap het belang benadrukt om spoedig tot gezamenlijke actie over te gaan. Enerzijds vanwege de toenemende betekenis van neurodegeneratieve ziekten voor de maatschappij en de volksgezondheid door de vergrijzing van de bevolking. Anderzijds vanwege onderzoeksinitiatieven die op dit moment in een aantal lidstaten tot stand komen. Het wordt wenselijk geacht dat zoveel mogelijk lidstaten een nationale onderzoeksstrategie voor neurodegeneratieve ziekten bepalen en deze op elkaar afstemmen. Door coördinatie en samenwerking in onderzoek tussen lidstaten, Commissie en andere actoren zoals kennisinstellingen en bedrijfsleven kunnen versnippering en dubbele inspanningen voorkomen worden. In de conclusies wordt opgeroepen te komen tot initiatieven daartoe.

Nederland kan instemmen met de voorliggende conclusies. Onderzoek naar neurodegeneratieve ziekten en Alzheimer zijn reeds aspecten in zowel het thema «gezondheid» van het 7e Kaderprogramma als het geza-

menlijk technologie initiatief «Innovatieve Medicijnen» (JTI IMI). Nederland kan verdere samenwerking op het gebied van onderzoek onderschrijven. Nederland kent voor dit terrein ook zelf de nodige onderzoeksinitiatieven die hierdoor internationaal verder gepositioneerd kunnen worden, zoals de technologische topinstituten TIPharma en CTMM (Center for Translational Molecular Medicine).